

**ŠKOLSKO/OPĆINSKO/GRADSKO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE
2016. GODINE**

Razred ili kategorija natjecanja: **5. razred**

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova ____ / 70

Potpis članova Školskog povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je 60 minuta.

Ispit se rješava kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Uporaba obične olovke i crvene ili neke druge boje tinte (osim plave) rezultira diskvalifikacijom učenika.

Pri rješavanju ispita treba primijeniti jezičnu normu standardnoga hrvatskoga jezika, posebice treba poštivati pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova geografskih imena. Za pisanje geografskih imena u ispitima i praktičnim radovima primjenjuje se Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013.).

Odgovori učenika moraju biti čitljivo napisani pisanim slovima, jedino u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo dopuštena je uporaba čitljivo napisanog velikog tiskanog slova.

Za vrijeme pisanja ispita ne smije se koristiti ništa osim navedenoga pribora za pisanje. Ova odredba podrazumijeva da natjecatelji ne smiju kod sebe (na sebi, ispod, u svojoj odjeći i slično) imati predmete koji na bilo koji način mogu dovesti u sumnju pravilno provođenje natjecanja. Učenici se ne smiju služiti atlasom, zidnom kartom ni računalom. Kartografski i grafički prilozi nužni za rješavanje zadataka sastavni su dio ispita.

Učenicima se dopušta pisanje po marginama i praznim stranicama ispitnog materijala bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Potpuno ispravno riješeni zadatci, prema uputi za rješavanje vrednuju se s jednim, dva ili tri boda. U djelomično ispravno riješenim zadacima boduju se ispravno riješene čestice, ako nije bilo korekcije odgovora u tim česticama. Netočno riješeni zadatci i naknadno ispravljeni odgovori te odgovori koji su pisani velikim tiskanim slovima ili kombinacijom tiskanih i pisanih slova, kao i odgovori u zagradama ne vrednuju se.

PRVA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENIH SNIMAKA I FOTOGRAFIJE.

1. Na fotografiji **1** je snimljena mala površina _____ (upiši ime svemirskog tijela) i polovica površine _____ (upiši ime svemirskog tijela).
Njihova približna udaljenost iznosi (zaokruži slovo ispred točnog odgovora):
a) 84 000 km b) 184 000 km c) 284 000 km d) 384 000 km

2. Na fotografiji **2** prikazana je jedna od brojnih letjelica koje kruže oko Zemlje. Naziv te letjelice je _____.
Skraćeni naziv nekih sustava za orijentaciju koji rade uz pomoć signala s nekih letjelica koje kruže oko Zemlje je _____.

3. Fotografija **3** prikazuje instrument za promatranje nebeskih tijela. Naziv tog instrumenta je _____.
Naziv objekta za promatranje nebeskih tijela na fotografiji **3** je _____.

SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENOG CRTEŽA GLOBUSA.

4. Na priloženom crtežu većom točkom (●) označi Sjeverni pol i u cijelosti podebljaj ekvator.

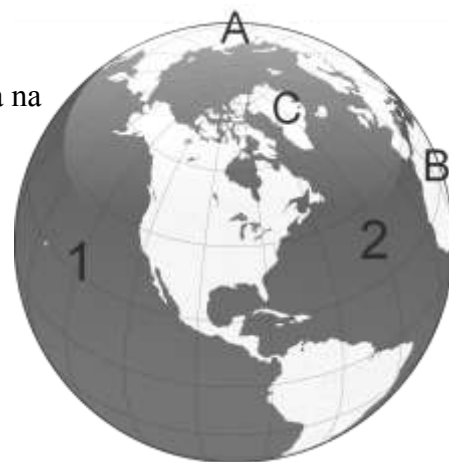
5. Na crte iza slova upiši imena kopnenih cjelina označenih slovima na priloženom crtežu.

Kontinent označen slovom **A** _____

Kontinent označen slovom **B** _____

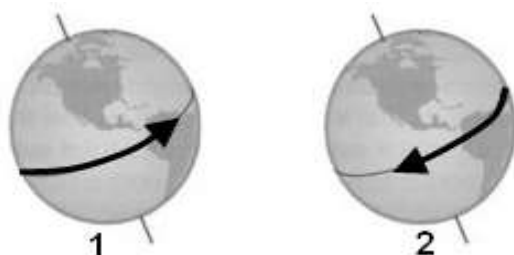
Otok označen slovom **C** _____

6. Na priloženom crtežu Atlantski ocean je označen brojem _____.

SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENIH CRTEŽA.

- 2 7. Vrtanja Zemlje oko vlastite osi naziva se _____. Crtež koji prikazuje smjer Zemljine vrtnje oko osi označen je brojem ____.

U SLJEDEĆIH SEDAM ZADATAKA DOPUNI REČENICE.

- 2 8. Datumaska granica uglavnom prati meridijan koji je na geografskoj karti označen sa _____ ° i prolazi kroz _____ (upiši ime oceana).
- 3 9. Na Zemlji je ukupno _____ toplinskih pojaseva (upiši broj). Puni naziv toplinskog pojasa u kojem se nalazi Hrvatska je _____ pojas. Naziv pojasa u kojem se nalazi najveći dio Afrike je _____ pojas.
- 2 10. Velika kopnena cjelina koju čine Europa i Azija naziva se _____.
Ime starog gorja kojim prolazi dogovorena granica između Europe i Azije je _____.
- 2 11. Ako su na geografskoj karti mjerila 1:100 000 dva naselja udaljena 4 cm, njihova je udaljenost u prostoru _____ km.
Ako su na geografskoj karti mjerila 1:2 500 000 dva naselja udaljena 4 cm, njihova je udaljenost u prostoru _____ km.

Prostor za računanje:

- 2 12. Na crte upiši nazive Mjesečevih mijena koje nedostaju, prema redosljedu pojavljivanja:
_____, mladač, _____, uštap.
- 1 13. Užareno svemirsko tijelo vlastite svjetlosti i topline naziva se _____.
- 1 14. Zbirka geografskih karata uvezanih u knjigu naziva se _____.
- 1 15. Linija (uski pojas) koji dijeli osvijetljeni i neosvijetljeni dio Zemlje naziva se _____.

U SLJEDEĆA TRI ZADATKA POVEŽI PAROVE UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA NA CRTU ISPRED PONUĐENIH ODGOVORA. TRI CRTE MORAJU OSTATI PRAZNE.

16. Navedene datume pridruži paralelama na koje tog dana Sunčeve zrake mogu padati okomito.

A) 21.3. B) 21.6.

_____ sjeverna polarnica _____ sjeverna obratnica _____ ekvator

_____ južna obratnica _____ južna polarnica

17. Navedene vrste geografskih karata pridruži mjerilima u kojima se izrađuju.

A) Planovi B) Topografske karte

_____ 1:1000 _____ 1:50 000 _____ 1:1 000 000

_____ 1: 2 000 000 _____ 1:20 000 000

U SVAKOM OD SLJEDEĆA DVA ZADATKA U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA U CIJELOSTI ZAOKRUŽI ONE POJMOVE KOJI SU TOČNI.

18. **Portugalski / španjolski** pomorac Ferdinand Magellan je početkom **16. / 17.** stoljeća oplovio Zemlju. Na ovo putovanje Magellan je krenuo iz Europe prema **zapadu / istoku** i nakon **dvije / tri** godine plovidbe dio posade se vratio u polaznu luku.

19. Vrijeme koje se nad nekim mjestom određuje prema položaju Sunca u podne naziva se **mjesno / pojasno vrijeme**. Kada je u Londonu podne u mjestu koje se nalazi na meridijanu 1° zapadnije od Londona, prema položaju Sunca će biti **12 sati i 4 minute / 11 sati i 56 minuta**.

U SVAKOM OD SLJEDEĆA ČETIRI ZADATKA DVA SU ODGOVORA TOČNA. ZAOKRUŽI SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.

20. Koja dva kontinenta se u cijelosti nalaze na sjevernoj polutki?

a) Azija b) Europa c) Sjeverna Amerika d) Afrika e) Južna Amerika

21. Između kojih planeta se nalazi Jupiter?

a) Mars b) Neptun c) Saturn d) Uran e) Zemlja

22. Koji meridijani dijele Zemlju na zapadnu i istočnu polutku?

a) 0° b) 60° c) 90° d) 120° e) 180°

23. Koje su dvije tvrdnje o geografskim kartama točne?

- a) Stručnjaci koji izrađuju geografske karte nazivaju se kartografi.
- b) Geografska karta je najvjerniji prikaz Zemljine površine.
- c) Geografske karte koje prikazuju samo jednu temu nazivaju se opće karte.
- d) Zidna karta svijeta pripada skupini preglednih geografskih karata.
- e) Na topografskim kartama reljef je prikazan zelenom bojom.

**U SLJEDEĆA DVA ZADATKA POVEŽI POJMOVE UPISIVANJEM SAMO JEDNOG SLOVA
NA CRTU ISPRED POJMA U LIJEVOM STUPCU.
JEDAN POJAM IZ DESNOG STUPCA NE MOŽE SE POVEZATI.**

2 24. Pojmove iz desnog stupca pridruži njihovim opisima.

- ____ ravnina u kojoj planeti kruže oko Sunca
- ____ sustav u kojem se u središtu nalazi Zemlja
- ____ nakupina od nekoliko milijardi zvijezda
- ____ sustav u kojem je Sunce u središtu

- A) heliocentrični sustav
- B) geocentrični sustav
- C) elipsa
- D) ekliptika
- E) galaktika

2 25. Planete pridruži njihovim opisima.

- ____ najudaljeniji planet Sunčevog sustava
- ____ planet s najkraćom revolucijom
- ____ planet s najviše prirodnih satelita
- ____ planet s najvećim prstenima

- A) Jupiter
- B) Mars
- C) Merkur
- D) Neptun
- E) Saturn

**SLJEDEĆA TRI ZADATKA RIJEŠI UZ PRILOŽENI ISJEČAK
TOPOGRAFSKE KARTE I CRTEŽA.**

2 26. Slika prikazuje isječak topografske karte.

Vrsta mjerila koja je označena strelicom i brojem **1** je
_____ mjerilo .

Vrsta mjerila koja je označena strelicom i brojem **2** je
_____ mjerilo.

3 27. Na crte iza priloženih znakova upiši što prikazuju.

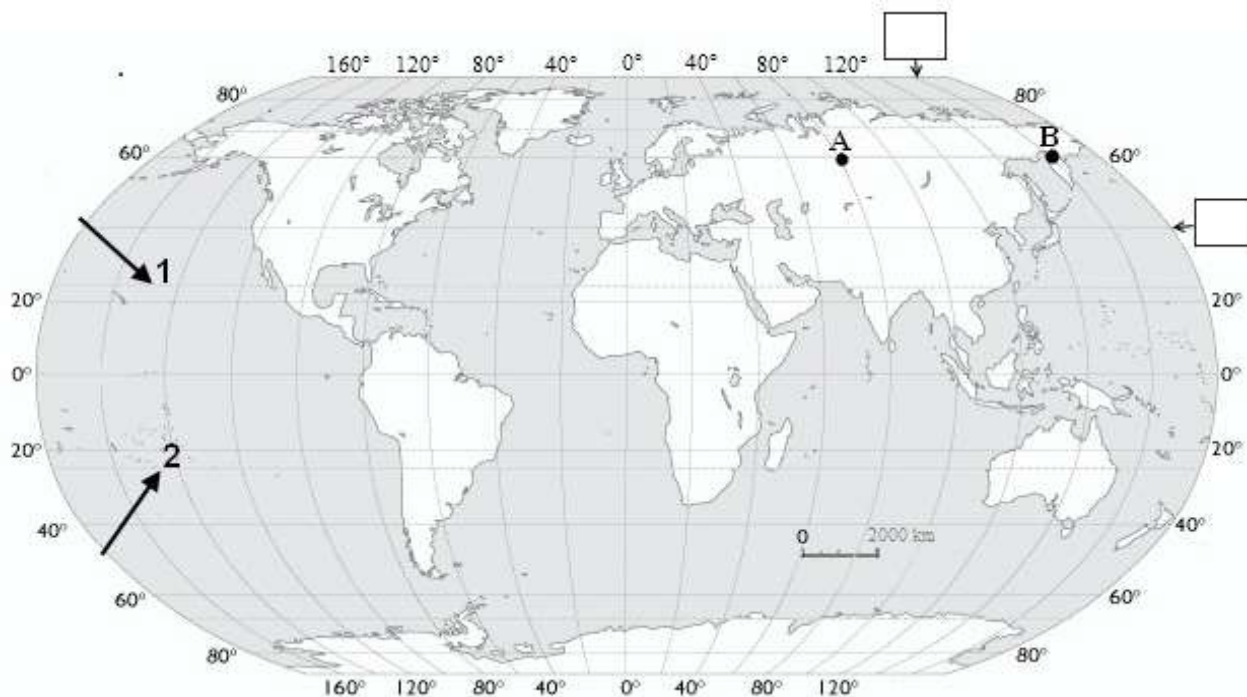

1 28. Znakovi prikazani u prethodnom zadatku nazivaju se _____
znakovi.

**SLJEDEĆIH SEDAM ZADATAKA RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENE
GEOGRAFSKE KARTE SVIJETA.**

- 2** 29. Na priloženoj geografskoj karti svijeta u pravokutnike uz označenu paralelu i meridijan upiši pripadajuće vrijednosti u stupnjevima.
- 3** 30. Naziv paralele označene strelicom i brojem **1** je _____.
 Naziv paralele označene strelicom i brojem **2** je _____.
 Naziv toplinskog pojasa koji se nalazi između paralela označenih brojevima **1** i **2** je _____.
- 2** 31. Na priloženoj geografskoj karti u cijeloj dužini podebljaj paralelu na koju Sunčeve zrake padaju okomito u vrijeme zimskog suncostaja. Ispuni dio Afrike koji se nalazi na zapadnoj polutki.
- 2** 32. Odredi geografski smještaj **točke A**. Točka **A** se nalazi na _____ ° _____ od ekvatora i _____ ° _____ od početnog meridijana. Naziv toplinskog pojasa u kojem se nalaze točke **A** i **B** je _____.
- 2** 33. Na priloženoj geografskoj karti razlika u stupnjevima između točke **A** i točke **B** je _____ °.
 Zaokruži točku u kojoj će prije svanuti.
- Prostor za računanje:
- 3** 34. Na priloženoj geografskoj karti označi većom točkom (•) i slovom **C** točku koja se nalazi 20° južno od ekvatora i 60° zapadno od početnog meridijana. Ime kontinenta na kojem se nalazi ta točka je _____. Koje je godišnje doba danas na tom kontinentu? _____.
- 2** 35. Na priloženoj geografskoj karti upiši slovo **D** na kontinente koji se u cijelosti nalaze na južnoj polutki.